

Dariusz Słapek – biografia nieoczywista

Dariusz Słapek – an Unconventional Biography

Przypadł mi zaszczyt zaprezentowania sylwetki i działalności Profesora Dariusza Słapka z okazji jubileuszu 65. rocznicy urodzin i 40-lecia pracy w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Zaszczyt ten wiąże się jednak z pewnymi trudnościami. Mam scharakteryzować osiągnięcia mego: studenta i ucznia, młodszego kolegi, a także wieloletniego Przyjaciela. Drugą trudność sprawia różnorodność działalności Dariusza Słapka: badania naukowe dziejów Rzymu w okresie późnej Republiki i wczesnego Cesarstwa, ze szczególnymi studiami nad niewolnictwem i rozwojem igrzysk gladiatorских, popularyzacja antyku, rekonstrukcje historyczne, badania i upowszechnianie idei olimpijskich od starożytności do współczesności, historia sportu na Lubelszczyźnie i w Polsce.

Dariusz Słapek urodził się 29 lipca 1961 r. w Ostrowcu Świętokrzyskim. Po ukończeniu w 1976 r. szkoły podstawowej w latach 1976–1980 uczęszczał do II Liceum Ogólnokształcącego im. Joachima Chreptowicza. Jego zainteresowania humanistyczne, zwłaszcza historią i wiedzą o społeczeństwie, zaowocowały udziałem w Olimpiadzie o Polsce i Świecie Współczesnym w 1980 r., w której dotarł do III (centralnego) etapu i został jednym z laureatów. Uzyskał dzięki temu prawo do przyjęcia bez egzaminu na studia historyczne, które rozpoczął 1 października 1980 r. w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej.

Okres Jego studiów przypadł na czas „burzliwych wydarzeń politycznych”: powstanie „Solidarności”, trudny rok 1981, a następnie „stan wojenny”. Dariusz Słapek, nie stroniąc od uczestnictwa w ważnych wydarzeniach, skoncentrował się na studiowaniu historii oraz rozwijaniu swoich pasji. Od początku studiów wyróżniał się aktywnością podczas zajęć oraz dobrym przygotowaniem merytorycznym.

Już od I roku studiów wykazywał zainteresowanie historią starożytną, co uwidaczniało się nie tylko podczas ćwiczeń z tego przedmiotu.

O jego postawie świadczy wydarzenie z 1980 r. Tradycją Zakładu Historii Starożytnej były studenckie konferencje organizowane z inicjatywy prof. dra Romana Kamienika, który prowadził wykłady z historii starożytnej dla studentów I roku historii oraz przeprowadzał niezwykle wymagające egzaminy z tego przedmiotu. Profesor proponował temat (najczęściej biograficzny „wielkich postaci starożytności”), a asystenci mieli zorganizować spośród studentów referentów i opiekować się przygotowaniem tekstów odczytów. W 1980 r. tematem sympozjum była postać i działalność Gajusza Juliusza Cezara. Dariusz Słapek przygotował i wygłosił referat, który zyskał uznanie oraz komentarze i dyskusję prof. dra Romana Kamienika oraz dziekana doc. dra hab. Tadeusza Łoposzki¹.

Od III roku studiów uczestniczył w proseminarium, a następnie w seminariach prowadzonych przez prof. dr hab. Tadeusza Łoposzkę. Zwrócił na siebie uwagę czytaniem wybiegającym znacznie poza zadawane teksty i lektury. Cechowały go także wyważone sądy i umiejętność krytycznej analizy tekstów. Zaowocowało to zatrudnieniem Go, jeszcze podczas studiów na V roku historii, od 1 października 1984 r. jako asystenta w Zakładzie Historii Starożytnej. 7 lutego 1985 r. zdał egzamin magisterski na podstawie pracy pt. „Gladiatorzy w Rzymie w okresie schyłku republiki”. Za tę pracę mgr D. Słapek otrzymał w 1987 r. II Nagrodę w Ogólnopolskim Konkursie Prac Magisterskich im. Profesora Sylwestra Kaliskiego².

Niestety jego rozwój naukowy został przyhamowany, gdyż zgodnie z ówczesnymi przepisami został skierowany do odbycia służby wojskowej (pół roku w Szkole Oficerów Rezerwy w Łodzi oraz pół roku w jednostce wojskowej w Toruniu). Mimo to wziął udział w międzynarodowej konferencji naukowej w Karpaczu: „Rzym na przełomie Republiki i Cesarstwa”.

W 1986 r. wrócił do pracy w Zakładzie Historii Starożytnej. Podjął dalsze badania nad dziejami igrzysk gladiatorских w starożytnym Rzymie. Opublikował z tego zakresu kilkanaście artykułów naukowych. Zwieńczeniem była praca doktorska: „Rola polityczna igrzysk gladiatorских w Rzymie w okresie późnej republiki” (Lublin 1993). Ukończenie przewodu doktorskiego zbiegło się z niezwykle dramatycznymi zdarzeniami. W maju 1994 r. zachorował recenzent: prof. dr hab. Andrzej Kunisz z Uniwersytetu Śląskiego. Pomimo tego zdarzenia udało się 18 maja 1994 r. doprowadzić do obrony pracy doktorskiej. Uzyskała ona bardzo

¹ M. Wójciuk, *Koło Naukowe Historyków Studentów UMCS (1953–2001): Działalność studenckiej organizacji naukowej na tle przemian społecznych i ustrojowych w Polsce*, „Radzyński Rocznik Humanistyczny” 2007, 5, s. 205.

² H. Kowalski, D. Słapek, *Tadeusz Łoposzko 1929–1994. Uczony, Nauczyciel, Człowiek*, Lublin 2021, s. 48–49.

pozytywne recenzje (dodatkowo prof. dra hab. Marka Kuryłowicza z Katedry Prawa Rzymskiego UMCS oraz prof. dra hab. Lesława Morawieckiego z Uniwersytetu Rzeszowskiego) i została zgłoszona do konkursu organizowanego przez Fundację na Rzecz Nauki Polskiej. Po pozytywnym przejściu procedury konkursowej została zakwalifikowana do druku i ukazała się w 1995 r. w serii monografii FNP (seria humanistyczna)³.

Niestety niedługo po zatwierdzeniu doktoratu D. Słapka, w dniu 3 sierpnia 1994 r., zmarł nagle kierownik Zakładu Historii Starożytnej UMCS i promotor pracy doktorskiej prof. dr hab. Tadeusz Łoposzko. Zostaliśmy sami. Dzięki prof. dr hab. Lesławowi Morawieckiemu z Uniwersytetu Rzeszowskiego, który zgodził się objąć kierownictwo Zakładu, pracownicy mogli kontynuować swoje badania nad dziejami starożytnego Rzymu w okresie późnej Republiki i wczesnego Cesarstwa. Dr D. Słapek poszerzył swoje zainteresowania o badania nad rozwojem igrzysk i agonistyki w starożytnej Grecji oraz rozwojem sportu w starożytnym Rzymie⁴.

W 2005 r. Zakład Historii Starożytnej znalazł się ponownie w impasie. Z pomocną dłoń przyszedł nam: prof. dr hab. Leszek Mrozewicz z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, który objął nad pracownikami opiekę naukową, oraz prof. dr hab. Henryk Gmiterek, dziekan Wydziału Humanistycznego UMCS, który został kuratorem Zakładu i przejął sprawy administracyjne⁵.

W 2010 r. D. Słapek opublikował liczącą blisko 800 stron książkę pt. *Sport i widowiska w świecie antycznym*⁶. Było to dzieło o charakterze encyklopedycznym, zawierające hasła związane ze sportem antycznym w postaci rozwiniętych artykułów z szeroką bibliografią. Hasła te poprzedzał rozbudowany (ok. 140 stron) wstęp, w którym autor omówił szczegółowo różnorakie aspekty sportu greckiego i rzymskiego na tle rozwoju badań w tej dziedzinie od XIX w. do czasów współczesnych. Zdemitologizował przy tym wiele utrwalonych w XIX w. sądów i przesądów. Książka odniosła zwycięstwo w konkursie na książkę historyczną roku 2010 portalu historia.org.pl oraz otrzymała Srebrny Wawrzyn Olimpijski, nagrodę Polskiego Komitetu Olimpijskiego w kategorii literatura naukowa za lata 2009–2012. Książka wraz z dorobkiem naukowym stały się podstawą w przewodzie habilitacyjnym ukończonym 19 kwietnia 2011 r.

³ D. Słapek, *Gladiatorzy i polityka. Igrzyska w okresie późnej republiki rzymskiej*, Wrocław 1995.

⁴ H. Kowalski, *Zakład Historii Starożytnej UMCS*, w: *Historia starożytna w Polsce. Informator*, red. R. Kulesza, M. Stępień, Warszawa 2009, s. 192–203.

⁵ H. Kowalski, *Lublin ośrodkiem badań nad historią starożytną*, w: *Świat starożytny, jego polscy badacze i kult panującego*, red. L. Mrozewicz, K. Balbuza, Poznań 2011, s. 47–66.

⁶ D. Słapek, *Sport i widowiska w świecie antycznym*, Kraków–Warszawa 2010.

na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

Po zatwierdzeniu habilitacji D. Słapek objął kierownictwo Zakładu Historii Starożytnej UMCS. Razem ze współpracownikami (dr Henryk Kowalski, dr Elżbieta Woźniak, dr Ireneusz Łuć, dr Paweł Madejski) kontynuował badania naukowe nad historią społeczną i polityczną późnej republiki rzymskiej i wczesnego cesarstwa. W 2019 r. w wyniku reformy Zakład połączono z Zakładem Historii Średniowiecznej.

Jego nową inicjatywą było podjęcie przez Zakład organizacji cyklu międzynarodowych konferencji „biograficznych” poświęconych wybitnym postaciom Rzymu okresu pierwszej połowy I w. p. n. e. pod wspólnym hasłem: *History and Tradition: Lucius Cornelius Sulla* – Lublin 2013; *Marcus Antonius* – Lublin 2015, *Spartacus* – Lublin 2017, *Lucius Sergius Catilina* – Lublin 2023 (w 2015 r. konferencję: *Cn. Pompeius Magnus – History and Tradition* zorganizował w Katowicach zaprzyjaźniony Zakład Historii Starożytnej Uniwersytetu Śląskiego). Pokłosiem tych konferencji stały się kolejne publikacje w j. angielskim⁷.

D. Słapek aktywnie włączył się również w organizację cyklicznych (w sumie odbyło się dziewięć) konferencji z zakresu rzymskiego prawa karnego organizowanych od 1993 r. przez Zakład Historii Starożytnej UMCS (prof. dr hab. Tadeusz Łoposzko, dr Henryk Kowalski, dr hab. Dariusz Słapek) wspólnie z Katedrą Prawa Rzymskiego UMCS (prof. dr hab. Marek Kuryłowicz, prof. dr hab. Krzysztof Amielańczyk) oraz Katedrą Prawa Rzymskiego KUL (ks. prof. dr hab. Antoni Dębiński). Był współredaktorem dwóch tomów: *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie rzymskim* oraz *Prawo karne i polityka w państwie rzymskim*⁸.

Był również współorganizatorem konferencji w ramach Sekcji Historii Starożytnej Polskiego Towarzystwa Historycznego oraz redaktorem tomu pokonferencyjnego: *Przemoc w świecie starożytnym: źródła, struktura, interpretacje*⁹.

Działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna zostały docenione przez władze UMCS, które przyznały D. Słapekowi stanowisko profesora uczelni od 1 lutego 2015 r.

⁷ *Lucius Cornelius Sulla – history nad tradition*, red. D. Słapek, I. Łuć, Lublin 2013; *Marcus Antonius – history and tradition*, red. D. Słapek, I. Łuć, Lublin 2016; *Spartacus – History and Tradition*, red. D. Słapek, Lublin 2018.

⁸ *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie rzymskim*, red. K. Amielańczyk, A. Dębiński, D. Słapek, Lublin 2010; *Prawo karne i polityka w państwie rzymskim*, red. K. Amielańczyk, A. Dębiński, D. Słapek, Lublin 2015.

⁹ *Przemoc w świecie starożytnym: źródła, struktura, interpretacje*, red. D. Słapek, I. Łuć, Lublin 2017.

D. Słapek otworzył również seminarium doktoranckie, w którym powstały pod Jego kierownictwem dwie prace doktorskie: Mateusza Byry: *Wojna partyjska Trajana (114–117 n.e.) jako punkt zwrotny w dziejach ekspansjonizmu rzymskiego* (data obrony: 9 maja 2018 r.) oraz Anny Miączewskiej: *Edicta munerum, libelli gladiatorum a popularność spectacula gladiatorii muneris. Reklama i promocja igrzysk gladiatorских epoki wczesnego cesarstwa*, (data obrony: 4 grudnia 2019 r.).

D. Słapek interesował się także recepcją antyku i historią badań nad starożytnością w Polsce. Opublikował z tego zakresu szereg artykułów poświęconych polskim badaczom starożytności, jak również popularyzacji antyku w literaturze pięknej, teatrze i filmie. Na szczególną uwagę zasługuje studium: *Oswald Balzer versus Theodor Mommsen – polityczne emocje z historią w tle. Nowa ocena sporu*, poświęcony polemice polskiego historyka prawa z wybitnym niemieckim historykiem starożytności i specjalistą prawa rzymskiego¹⁰.

Nową dziedziną badań naukowych, którą w Lublinie zainicjował prof. D. Słapek, były dzieje sportu polskiego (idei olimpizmu w Polsce, sportu akademickiego oraz sportu na Lubelszczyźnie) od XIX w. aż po czasy współczesne. Pierwszym osiągnięciem było opublikowanie w 2013 r. bibliografii historii lubelskiego sportu¹¹. Kolejnym etapem było utworzenie przy Instytucie Historii UMCS Lubelskiego Centrum Dokumentacji Historii Sportu oraz specjalnego działu książek o historii sportu w bibliotece instytutowej. D. Słapek zainicjował też zbieranie pamiątek po wybitnych lubelskich sportowcach, co stało się załączkiem powstania w 2016 r. Centrum Historii Sportu w Lublinie (muzeum do 2025 r. mieściło się w pomieszczeniach stadionu Arena Lublin, a od 2025 r. w hali sportowej „Globus”). Redaguje też serię wydawniczą pt. *Moje lubelskie sportowe wspomnienia i zapomnienia...*

Naukowym i popularyzatorskim efektem działań D. Słapka w tej dziedzinie były książki opracowane ze współpracownikami: Maciejem Powalą-Niedźwieckim i Pawłem Markiewiczem poświęcone lubelskim olimpijczykom: *Lubelscy olimpijczycy* (Lublin 2018) oraz *Olimpijczycy Lubelszczyzny* (Lublin 2019)¹². Podjął również wraz z P. Markiewiczem

¹⁰ D. Słapek, *Oswald Balzer versus Theodor Mommsen – polityczne emocje z historią w tle. Nowa ocena sporu*, „*Studia Europaea Gnesnensia*” 2012, 5, s. 99–144.

¹¹ D. Słapek, E. Zielińska, *Bibliografia historii lubelskiego sportu*, Lublin 2013.

¹² D. Słapek, M. Powalą-Niedźwiecki, P. Markiewicz, *Lubelscy olimpijczycy*, Lublin 2018; D. Słapek, M. Powalą-Niedźwiecki, P. Markiewicz, *Olimpijczycy Lubelszczyzny*, Lublin 2019.

i M. Szumiłą badania nad historią lubelskiego sportu akademickiego¹³. W efekcie kierowanego przez niego projektu powstało największe polskie wirtualne muzeum sportu – Wirtualne Muzeum Akademickiego Związku Sportowego.

Od początku swojej działalności akademickiej D. Słapek starał się angażować w popularyzację wiedzy o antyku. Pierwszą publikacją był artykuł zamieszczony w lubelskim czasopiśmie kulturalnym „Kamena”, zatytułowany *On Klaudiusz*, zainspirowany brytyjskim serialem „Ja Klaudiusz”, stanowiącym filmową adaptację powieści historycznych Roberta Gravesa z 1934 r.: *Ja Klaudiusz* oraz *Klaudiusz i Messalina*¹⁴. Kolejne artykuły dotyczyły ciekawostek i mniej znanych wydarzeń z historii starożytnego Rzymu. W 1993 r. ukazała się popularyzatorska książka pt. *Rzymian historie sekretne*, propagująca wiedzę na temat życia starożytnych Rzymian¹⁵.

Od początku pracy w Zakładzie Historii Starożytnej D. Słapek interesował się nowymi dziedzinami „pomocniczymi” w badaniach nad historią starożytną. Opublikował artykuł o „detektorystach”, postulując potrzebę uregulowania prowadzonych przez nich poszukiwań¹⁶.

Zainteresował się również rozwijającymi się w Europie Zachodniej ruchami rekonstrukcyjnymi. Wspólnie z mgr. Stanisławem Ducinem zainicjowali ideę odtworzenia w Lublinie załóżka „legionu rzymskiego”. Własnoręcznie, tworząc w skromnym pokoju 313 budynku tzw. Starej Humanistyki warsztaty metalurgiczne, krawieckie, kaletnicze itd., rozpoczęły wytwarzanie elementów odzieży oraz uzbrojenia legionistów rzymskich. Cieszące się dużym zainteresowaniem publiczności prezentacje legionistów na specjalnych pokazach zaowocowały utworzeniem grupy rekonstrukcyjnej: Legion XXI Rapax¹⁷.

Uzupełnieniem były podjęte ze studentami wyprawy po Słowacji, Węgrzech i Austrii: *ad limitem Imperii Romani*, w trakcie których zwiedzano pozostałości obozów i miast rzymskich nad Dunajem. Prezentowane tam rekonstrukcje (zwłaszcza w Carnuntum) zainspirowały pracowników Zakładu do podjęcia realizacji projektu: „Krateridzo. Mieszanie wina z wodą”, którego celem były pokazy na festynach kultury antycznej

¹³ D. Słapek, M. Szumiło, *Sport co „Gryfa” wart! Akademicki Związek Sportowy 1908–2017*, Lublin 2019.

¹⁴ D. Słapek, *On Klaudiusz*, „Kamena. Dwutygodnik Społeczno-Kulturalny” 1985, 26.

¹⁵ D. Słapek, *Rzymian historie sekretne*, Lublin 1993.

¹⁶ D. Słapek, „Detektoryści” w Wielkiej Brytanii – czyli sporów amatorów z profesjonalistami *ciąg dalszy*, „Lubelskie Wiadomości Numizmatyczne” 1997, 6, s. 42–50.

¹⁷ *Historia starożytna – eksperyment i rekonstrukcja w rozwoju dyscypliny i promocji epoki. Księga jubileuszowa z okazji 10-lecia działalności Koła Naukowego Amatorów Antyku UMCS w Lublinie*, red. D. Słapek, Lublin 2011, s. 38.

rekonstrukcji z życia codziennego starożytnych Rzymian: prezentowano m.in. ceramikę, odzież i uczesanie, kuchnię rzymską, kosmetyki, przybory piśmienne, gry i zabawy, instrumenty medyczne itd. Pokazy wzbudzały duże zainteresowanie i zaczęto wykorzystywać je w dydaktyce historii, zarówno w szkolnictwie podstawowym i średnim, jak też na zajęciach dla studentów historii, archeologii i turystyki historycznej¹⁸.

Z inspiracji D. Słapka powstało w UMCS w 2001 r. Koło Amatorów Antyku, co pozwoliło na poszerzenie *spectrum* działalności. Dzięki zaangażowaniu się studentów w prace rekonstrukcyjne nastąpił rozwój dziedzin obejmujących prezentację. Rozpoczęto też próby nawiązujące do archeologii eksperymentalnej zmierzające do odtwarzania zarówno artefaktów, jak też antycznych technologii (np. potraw kuchni antycznej, kosmetyków, obuwia i wyrobów skórzanых, ceramiki). Na bazie tych prac eksperymentalnych w połączeniu z interpretacjami źródłowymi i współczesną literaturą naukową zaczęły powstawać w Zakładzie prace licencjackie i magisterskie z wymienionych dziedzin¹⁹. Koło prezentowało swoje rekonstrukcje podczas festiwali archeologicznych (m.in. Dymarki Świętokrzyskie, Festiwal „Gotania” w Masłomęczu, Festiwale Kultury Antycznej w Sandomierzu) oraz pokazach edukacyjnych w ramach Lubelskich Festiwali Nauki. Podsumowaniem były też publikacje prezentujące zarówno historię rekonstrukcji, jak też rezultaty badań pracowników i studentów Zakładu dotyczące różnych aspektów życia codziennego starożytnej Grecji i Rzymu²⁰.

Rozwój działalności rekonstrukcyjnej zainspirował absolwentów historii UMCS, byłych członków Koła Amatorów Antyku do utworzenia własnego Stowarzyszenia na Rzecz Popularyzacji Antyku „Hellas et Roma”, którego celem stało się propagowanie różnych dziedzin antyku oraz prowadzenie działalności rekonstrukcyjnej i eksperymentalnej. Stowarzyszenie nawiązało współpracę z podobnymi grupami rekonstrukcyjnymi w Europie, w wyniku czego uczestniczyło w europejskich festiwalach antycznych (Węgry, Bułgaria, Austria, Niemcy, Włochy).

Z inicjatywy prof. D. Słapka, który został członkiem i „patronem” Stowarzyszenia, podjęto współpracę z Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego w Pruszkowie, co zaowocowało organizowaniem Festiwali Archeologicznych pod nazwą „Artefakty”.

¹⁸ D. Słapek, *Rekonstrukcje, repliki, eksperyment – lubelska dydaktyka historii w latach 2002–2015*, w: *Historia starożytna na polskich uniwersytetach – wczoraj, dziś, jutro*, red. R. Kulesza, Warszawa 2016, s. 43–58.

¹⁹ Vide: *Historia*.

²⁰ *Custos fragilium. Ciało i jego potrzeby w starożytności*, red. P. Madejski, Lublin 2015; *Caelum in ore: rekonstrukcja antycznego smaku*, red. J. Majdanik, A. Janas, Lublin 2015.

Ważnym wydarzeniem ogólnopolskim przygotowanym przez Stowarzyszenie „Hellas et Roma” pod kierownictwem prof. D. Słapka był 2-godzinny spektakl historyczno-rekonstrukcyjny „Bogowie wojny”, zaprezentowany 20 września 2019 r. na stadionie Arena Lublin w ramach „Festiwalu Historii bez Liku”, który został zorganizowany z okazji XX Powstanie Zjazdu Historyków Polskich (Lublin 18–22 września 2019 r.). Spektakl prezentujący pokazy różnych aspektów życia w starożytnym Rzymie (w tym pokazy walk gladiatorów) oraz inscenizację walk legionów rzymskich z plemionami germańskimi wywołał duże zainteresowanie i zgromadził kilkanaście tysięcy widzów.

W 2018 r. Stowarzyszenie Historyków Starożytności wyróżniło D. Słapka nagrodą za popularyzację wiedzy o antyku.

Zdolności organizacyjne oraz zaangażowanie D. Słapka zostały docenione przez władze uczelni, które z rekomendacji Rady Instytutu Historii dwukrotnie (2012–2016; 2019–2024) powierzyły Profesorowi funkcję dyrektora Instytutu Historii. Profesor Słapek podjął działania mające na celu przyspieszenie rozwoju naukowego pracowników Instytutu oraz wzrost ilościowy i jakościowy publikacji naukowych. Efektem było otrzymanie przez Instytut kategorii „A” podczas ewaluacji naukowej przeprowadzonej w 2022 r.

Z inicjatywy prof. D. Słapka oraz prof. G. Jawora utworzono, prowadzony w Instytucie, nowy kierunek studiów: turystyka historyczna. Jego oryginalny program dydaktyczny opracowany przez ww. naukowców został zatwierdzony przez ministerstwo.

Za swą działalność naukową, popularyzatorską i organizacyjną prof. D. Słapek został odznaczony Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi oraz Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

BIBLIOGRAFIA PRAC PROFESORA DARIUSZA SŁAPKA

1985

Geneza i charakter igrzysk gladiatorów w Rzymie w okresie republiki, „Annales UMCS. Sectio F” 1985, 40, 3, s. 46–63.

On Klaudiusz, „Kamena” 1985, 26.

1986

Cześć!, pełniśmy jak miechy, „Kamena” 1986, 7.

Rzymskie mundiale, „Kamena” 1986, 16.

Obłąd Kaliguli, „Kamena” 1986, 18.

1987

Rzymianki krwiożercze i lubieżne?, „Kamena” 1987, 26.

1988

Status społeczny gladiatorów w okresie schyłku republiki rzymskiej, w: *Człowiek wobec problemów cywilizacji*, Lublin 1988, s. 56–64.

Faworyty Cezara, „Kamena” 1988, 25.

1989

Gladiator w obozie Publiusza Klodiusza?, „Eos” 1989, 77, s. 275–287 (współautor T. Łoposzko).

1991

Igrzyska gladiatorskie w Rzymie i ich obraz w „Quo vadis” H. Sienkiewicza, w: *Henryk Sienkiewicz. Twórczość i recepcja*, red. L. Ludorowski, Lublin 1991, s. 209–221.

1992

Termin lanista u Cyserona, „Antiquitas. Acta Universitatis Wratislaviensis” 1992, 16, s. 141–154.

Munus, ludus czy spectaculum gladiatorum? Terminologia igrzysk gladiatorskich schyłku republiki rzymskiej, w: *Księga pamiątkowa dla uczczenia 40-letniej pracy naukowej i dydaktycznej Profesor Marii Jaczynowskiej*, Toruń 1992 (Historia. AUNC XXVII), s. 59–66.

Gladiatorzy na denarze Tytusa Didiusza, „Lubelskie Wiadomości Numizmatyczne” 1992, 1, s. 26–31.

1993

Charakter i rola naumachii w rozwoju igrzysk gladiatorskich, w: *Morze w imperium Rzymu*, red. J. Jundziłł, Bydgoszcz 1993, s. 161–175.

Przestępcy na arenach w republice rzymskiej, „Folia Societatis Scientiarum Lublinensis” 1993, 34, 1, s. 35–47.

Rzymian historie sekretne, Lublin 1993, ss. 110.

1994

Udział gladiatorów w oddziałach zbrojnych Katyliny, „Annales UMCS. Sectio F” 1994, 39, s. 39–51.

1995

Retiarii – symbolika morska w igrzyskach gladiatorskich, w: *Morze w kulturze starożytnych Greków i Rzymian*, red. J. Rostropowicz, Opole 1995, s. 197–202.

Rok 105 p.n.e. w rozwoju igrzysk gladiatorskich w republikańskim Rzymie, w: *W 2500-lecie powstania Republiki Rzymskiej. Studia historyczne*, red. A. Kunisz, Katowice 1995, s. 110–124.

Retiarii – elementy morskie w rzymskich amfiteatrach?, „Annales UMCS. Sectio F” 1995, 50, s. 31–43.

Aspekt militarny początkowej fazy rozwoju igrzysk gladiatorskich w Rzymie, w: *Pod znakami Marsa i Aresa. Materiały z konferencji naukowej „Wojna i wojskowość w starożytności”*, Kraków, 24–26 września 1993, red. E. Dąbrowa, Kraków 1995 (Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne MCLXVI, z. 117), s. 43–52.

Gladiatorzy i polityka. Igrzyska w okresie późnej Republiki Rzymskiej, Wrocław 1995, ss. 225.

Rytuał, wojna, cyrk... geneza igrzysk gladiatorskich, „Forum Akademickie” 1995, 6, s. 28–29.

1996

Damnatio ad bestias w rozwoju venationes okresu schyłku republiki rzymskiej, w: *Kara śmierci w starożytnym Rzymie*, red. M. Kuryłowicz, H. Kowalski, Lublin 1996, s. 127–143.

1997

„Detektoryści” w Wielkiej Brytanii – czyli sporów amatorów z profesjonalistami ciąg dalszy, „Lubelskie Wiadomości Numizmatyczne” 1997, 6, s. 42–50.

„Ancient” – nie zawsze starożytny. *Ancient. The Bimonthly Review of Antiquity* (1987–1997), „Archeologia Polski Środkowo-Wschodniej” 1997, 2, s. 324–329.

1998

Senatus consultum z 65 roku p.n.e. wobec pogrzebowych igrzysk Cezara, w: *Religia i prawo karne w starożytnym Rzymie*, red. M. Kuryłowicz, A. Dębiński, Lublin, 1998, s. 151–173.

Bustuarius gladiator – mit pierwszego gladiatora, w: *Graecorum et Romanorum memoria I*, red. L. Morawiecki, Lublin 1998, s. 115–131 („Res Historica” 5), w wersji niemieckiej: *Bustuarius gladiator – ein Mythos des ersten Gladiators?*, „Pomoerium. Studia et comentarii ad orbem classicum spectantia” 1998, 3, s. 37–50.

[rec.] *Po morzach bez kompasu?* Stanisław Ducin: *Sztuka nawigacji w starożytnej Grecji i w Rzymie*, Lublin 1997, „Archeologia Polski Środkowo-Wschodniej” 1998, 3, s. 254–303.

„Starożytność żyje w moich rękach” – George Lambor [1927–1997], „Archeologia Polski Środkowo-Wschodniej” 1998, 3, s. 318–321.

1999

Natura horret vacuum. Rzymianki na arenach amfiteatrów, w: *Partnerka, matka, opiekunka. Status kobiety w starożytności i średniowieczu*, red. J. Jundziłł, Bydgoszcz 1999, s. 159–182.

„Poszukiwacze” w Wielkiej Brytanii, „Archeologia Żywa” 1999, 2, 11, s. 44–47.

Egipska ryba i... rzymskie igrzyska pogrzebowe?, w: *Wokół antropologii kulturowej*, red. M. Haponiuk, M. Rajewski, Lublin 1999, s. 171–186.

2000

„K-M-T” czyli amerykańska egiptomania dla lubelskich egiptofilów. *A Modern Journal of Ancient Egypt* (1999–2000), „Archeologia Polski Środkowo-Wschodniej” 2000, 4, s. 240–243.

Źródła agonistyki, w: *Wielka historia świata, 600–330 p.n.e.*, Kraków 2000, s. 145–151.

2001

Miejsca uprawiania prostytucji w prawie i obyczajach rzymskich przedchrześcijańskiego Rzymu, w: *Crimina et mores. Prawo karne i obyczaje w starożytnym Rzymie*, red. M. Kuryłowicz et al., Lublin 2001, s. 169–180.

Krwawe igrzyska. Mity i rzeczywistość, w: *Wielka historia świata, 44 p.n.e.–285 n.e.*, Kraków 2001, s. 183–190.

2002

Prostytucja grobowa w starożytnym Rzymie. Sacrum czy profanum?, w: *Graecorum et Romanorum memoria II*, red. L. Morawiecki, Lublin 2003, s. 125–141 („Res Historica” 14).

Dzieci w świecie widowisk rzymskich, w: *Dziecko w rodzinie i społeczeństwie. Starożytność – średniowiecze*, t. 1, red. J. Jundziłł, Bydgoszcz 2003, s. 125–142.

2004

Gladiatorzy z Kyzikos – niewolnicy okresu III wojny domowej w Rzymie wobec idei wolności, w: *Ideologia i propaganda w starożytności*, red. L. Morawiecki, P. Berdowski, Rzeszów 2004, s. 319–340.

Amfiteatr w mieście rzymskim. Pępek świata czy peryferium?, w: *Miasto w starożytności*, red. L. Mrozewicz, K. Balbuza, Poznań 2004, s. 397–420.

2005

Niewolnicy w przebraniu wolnych. Teatr czy droga do wolności?, w: *Contra leges et bonos mores. Przestępstwa obyczajowe w starożytnej Grecji i Rzymie*, red. M. Kuryłowicz, H. Kowalski, Lublin 2005, s. 317–332.

Narodziny nowego profilu badań? „Zwierzę jako sacrum w prehistorii i starożytności”. Konferencja naukowa w Busku-Zdroju XI 2004, „*Res Historica*” 2005, 21, s. 202–204.

2006

Kalendarium, w: *Wielka Encyklopedia Sportu*, t. 1, Kraków 2006, s. 9–123 (oraz 34 hasła na temat sportu w starożytności).

Podręcznik z tezą: starożytne fundamenty współczesnej Europy. Mikołaj Gładysz, Łukasz Skupny, Historia I. Podręcznik dla klasy pierwszej liceum i technikum. Cz. 1. Od czasów najdawniejszych do średniowiecza, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU w Krakowie” 2006, 4, s. 33–44.

Venationes epoki republiki rzymskiej: sacrum czy profanum?, w: *Zwierzę jako sacrum w pradziejach i w starożytności*, t. 2, red. L. Kostuch, K. Ryszewska, Kielce 2006, s. 137–150.

[rec.] *Le temps des lexiques? Mark Golden, Sport in the Ancient World from A to Z*, London-New York 2004”, „*Eos*” 2006, 93, 1, s. 171–178.

2007

Gladiatrices: rzymskie extrema emancypacji, „*Wiadomości Uniwersyteckie*” 2007, 1, 18, s. 4–7.

Fugiamus nos? Quo fugiamus? The Escape „From” or „To”? Dionysius’s Case, w: *Haec mihi in animis vestris sunt templa. Liber in memoriam Prof. L. Morawiecki*, red. P. Berdowski, B. Blahaczek, Rzeszów 2007, s. 151–169.

Ucieczki niewolników w okresie republiki... czyli o prestiżu i poszanowaniu prawa rzymskiego, w: *Salus rei publicae suprema lex. Ochrona interesów państwa w prawie karnym starożytnej Grecji i Rzymu*, red. M. Kuryłowicz, A. Dębiński, Lublin 2007, s. 289–311.

Wielka Encyklopedia Sportu, t. 2, Kraków 2007 (hasła na temat sportu w starożytności).

2008

Kobiety i greckie agony... Czy Pierre de Coubertin miał rację?, „*Wiadomości Uniwersyteckie*” 2008, 18, 6 (147), s. 13–16.

2009

Niezwykłe losy niewolnika Cyclerona. Niewola i wolność Dionizjusza, w: *Romanitas & Christianitas. Stanisław Płodzień (1913–1962) in memoriam*, red. A. Dębiński, Lublin 2009, s. 227–253.

O „hetruskich” wazach St. Kostki Potockiego, Prezydencie Lublina i... Legionach Polskich we Włoszech, w: *Hereditas praeteriti. Additamenta archeologica et historica dedicata Ioanni Gurba Octogesimo*, red. H. Taras, A. Zakościelna, Lublin 2009, s. 523–534.

2010

Sport i widowiska w świecie antycznym, Kraków–Warszawa 2010, ss. 800.

L’amphithéâtre dans la ville romaine. “Le nombril du monde” ou la périphérie?, w: *Terra, mare et homines II. Studies in Memory of Professor T. Łoposzko*, red. H. Kowalski, P. Madejski, „*Res Historica*” 2010, 29, s. 159–178.

O rzymskich wonnościach, czyli jak nad Tybrem przełamywano niechęć do „pachnących importów, w: *Zbytek i ubóstwo w starożytności i średniowieczu*, red. L. Kostuch, K. Ryszewska, Kielce 2010, s. 85–96.

Spartacus – „A Secular Saint”. The Roman Origin of the Post-Ancient Icon of Freedom, w: *XII Международная Крымская конференция по религиоведению Севастополь, 26–30 мая*

2010 г. ПАМЯТЬ В ВЕКАХ: от семейной реликвии к национальной святыне, Тезисы докладов и сообщений, Севастополь 2010, s. 53–54.

Agōnes, ludi, spectacula... sport i igrzyska w mennictwie antycznym. Rekonesans I, „Lubelskie Wiadomości Numizmatyczne” 2010, 16, s. 5–31.

Agōnes, ludi, spectacula... sport i igrzyska w mennictwie antycznym. Rekonesans II (Republika Rzymska), „Lubelskie Wiadomości Numizmatyczne” 2010, 16, s. 32–57.

Być najlepszym, w: Grecja i Grecy epoki klasycznej, czyli korzenie Europy, „Pomocnik historyczny „Polityki”. Wydanie specjalne” 2010, 10, s. 89–94.

Spectaculi spectantes – czyli o naturze źródeł i milczeniu prawa rzymskiego. Rekonesans, w: Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie rzymskim, red. A. Amielańczyk, A. Dębiński, D. Słapek, Lublin 2010, s. 231–246.

Spartakus – ikona wolności i rewolucji. Recepcja postaci od oświecenia po wizje marksistów, „Ethos” 2010, 92, s. 215–234.

[red.] *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie rzymskim*, Lublin 2010 (współredakcja K. Amielańczyk, A. Dębiński).

2011

Wyobrażenia w karbach zmysłów, czyli ruch rekonstrukcyjny edukacji historycznej. Rekonesans, w: Historia w kulturze współczesnej. Niekonwencjonalne podejścia do przeszłości, red. P. Wittek, M. Mazur, E. Solska, Lublin 2011, s. 398–406 (współautor M. Nowożeńska).

[red.] *Historia starożytna – eksperyment i rekonstrukcja w rozwoju dyscypliny i promocji epoki*, Lublin 2011.

Czy hamburger pachnie? O zapachach w kuchni antycznej, w: Historia starożytna – eksperyment i rekonstrukcja w rozwoju dyscypliny i promocji epoki, red. D. Słapek, Lublin 2011, s. 60–65.

Amatorzy antyku w działaniu, w: Historia starożytna – eksperyment i rekonstrukcja w rozwoju dyscypliny i promocji epoki, red. D. Słapek, Lublin 2011, s. 4–41.

[rec.] M. Rotkiewicz, *Światło Olimpi*, Warszawa 2011, „Sport Wyczynowy. Kwartalnik Teoretyczno-Metodyczny” 2011, 4, 49, s. 170–174.

2012

The Dying of a Gladiator: The Death and Resurrection of Emperor Commodus, w: *(Non) omnis moriar. Cultural and Literary Discourses of Death and Immortality*, red. I. Wawrzyczek, A. Kędzierska, Lublin 2012, s. 17–24.

Спартак – светский святой, постантичный символ свободы революции, w: *Sacrum et Profanum*, t. 5, *Память в веках: от семейной реликвии к национальной святыне. Сборник научных трудов*, red. Н.А. Алексеев, Х. Хоффманн, Севастополь 2012, s. 165–183.

Gladiatorskie umieranie – śmierć i zmartwychwstanie cesarza Kommodusa, w: *Человек в мире религиозных представлений. Тезисы докладов и сообщений XIV Международной конференции по истории религии и религиоведению*, Севастополь 2012, s. 56–57.

Oswald Balzer versus Theodor Mommsen – polityczne emocje z historią w tle. Nowa ocena sporu, „Studia Europaea Gnesnensia” 2012, 5, s. 1–40.

[rec.] *O maskotkach i piktogramach – czyli o wadze i powadze symboli olimpijskich* (M. Rotkiewicz, *Symbole i maskotki olimpijskie*), „Sport Wyczynowy. Kwartalnik Teoretyczno-Metodyczny” 2012, 50, 4, s. 165–169.

2013

Sulla Polonus – Sulla the Dictator in a literary discourse of the People’s Republic of Poland, w: *Lucius Cornelius Sulla – history and tradition*, red. I. Łuć, D. Słapek, Lublin, s. 198–218.

- Bibliografia historii lubelskiego sportu*, Lublin, ss. 132 (współautor E. Zielińska).
- O kondycji i potrzebie badań nad dziejami lubelskiego sportu*, w: *Bibliografia historii lubelskiego sportu*, Lublin 2013, s. 9–40.
- Lucius Cornelius Sulla – history nad tradition*, Lublin 2013 (współredakcja I. Łuć).
- O potrzebie badań nad Republiką Rzymską, czyli „Lucjusz Korneliusz Sulla – historia i tradycja”*, „*Res Historica*” 2013, 35, s. 317–320 [druk 2014].
- O naturze rzymskiego „kibicowania”*. Refleksje historyczno-prawne, w: *Pitania vsiesvitnoi istorii. Materiali konferencii*, Drohobycz 2013, s. 24–30.
- [rec.] Maciej Jońca, *Prawo rzymskie. Marginalia*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2012, ss. 342, „*Res Historica*” 2013, 35, s. 281–285.
- Historycy z Instytutu Historii już rozpoczęli obchody 700-lecia lokacji miejskiej Lublina, rec. Księgi wójtowsko-ławnicze miasta Lublina z XV wieku. Opracowali i wydali: Grzegorz Jawor, Małgorzata Kołacz-Chmiel, Anna Sochacka. Fontes Lublinenses, pod red. Piotra Dymmela, t. IV. Lublin 2012, ss. 623, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2013, 1/191, s. 44–45.*
- Sportsmenki u progu XX wieku*, „*Olimpionik*” 2013, 2, 10, s. 21–23.
- Kobiety w sporcie antycznym. Między rytuałem a widowiskiem*, „*Olimpionik*” 2013, 1, 9, s. 27–29.
- Kobiety w sporcie. Pyrrusowe zwycięstwo*, „*Olimpionik*” 2013, 3, 10, s. 20–23.

2014

- Między sportem a filozofią. O „Wiośnie greckiej” Hanny Malewskiej*, w: *Polska myśl olimpijska (1984–2014)*, red. K. Zuchora, Warszawa 2014, s. 115–129.
- Instytut Historii. Między przeszłością a dniem dzisiejszym*, w: 60 lat Wydziału Humanistycznego UMCS. *Historia i teraźniejszość*, red. R. Litwiński, M. Karwatowska, Lublin 2014, s. 197–229.
- Culture versus Nature. The Character of Roman Discourse on Scents from Plautus to Pliny the Elder*, in: *Within the Circle of Ancient Ideas and Virtues. Studies in Honour of Professor Maria Dzielska*, red. K. Twardowska et al., Kraków 2014, s. 39–49.

2015

- Biografistyczne doświadczenia starożytników (na marginesie konferencji „Marek Antoniusz- historia i tradycja”*, Lublin 08.09.12.2014 r.), „*Res Historica*” 2015, 38, s. 255–266.
- [red.] *Prawo karne i polityka w państwie rzymskim*, Lublin (współredaktor K. Amielińczyk, A. Dębiński).
- Instrumentum vocale (?)*. Relacja Kasjusza Diona o negocjacjach władz rzymskich z niewolnikami Marka Antoniusza, w: *Prawo karne i polityka w państwie rzymskim*, red. K. Amielińczyk, A. Dębiński, D. Słapek, Lublin 2015, s. 159–176.
- Ciepłe czy zimne? Termiczne oblicze antycznej kuchni (rekonesans)*, w: *Custos Fragilium: ciało i jego potrzeby w starożytności*, red. P. Madejski, Lublin 2015, s. 9–30.
- O genezie „lubelskich kucharek” słów wyjaśnień i uwag kilka*, w: *Caelum in ore. Rekonstrukcja antycznego smaku*, red. J. Majdanik, A. Janas, K. Brzyska, Lublin 2015, s. 4–7.

2016

- [red.] *Marcus Antonius – history and tradition*, Lublin 2016 (współredaktor I. Łuć).
- Lucius Antonius – gladiator Asiaticus. Gladiatorial Episode Seen Through the Eyes of M. Tullius Cicero*, in: *Marcus Antonius – history and tradition*, red. D. Słapek, I. Łuć, Lublin 2016, s. 165–184.
- The strength of republican traditions... Lublin “biographical” symposia dedicated to the Roman Republic*, w: *Marcus Antonius – history and tradition*, red. D. Słapek, I. Łuć, Lublin 2016, s. 13–19.

Rekonstrukcje, repliki, eksperyment – lubelska dydaktyka historii w latach 2002–2015, w: *Historia starożytna na polskich uniwersytetach – wczoraj, dziś, jutro*, red. R. Kulesza, Warszawa 2016, s. 43–58.

Tanatoturysytka, sport i... pojednanie? Na marginesie pracy Поховання спортсменів на Личаківському кладовищі, Євген Приступа, Ольга Романчук, Ростислав Коваль, Наталія Базиліяк, Юліана Мельник, Лариса Матлашенко; за заг. ред. Є. Приступи. Видавництво «Компанія "Манускрипт"», 2015. – 64 с., „Prace Naukowe Akademii im. J. Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2016, 15, 3, s. 125–141.

Parmularii et cetera... On sources, silence of law and nature of the supporters of gladiatorial fights in Rome during the Republic and Early Empire, „Latvijas Universitātes Žurnāls” 2016, 2, s. 101–122.

2017

[rec.] Wiesław Pięta, *Od Alojzego Ehrlicha do Natalii Partyki. Współzawodnictwo sportowe 1932–2016*, Częstochowa 2016, ss. 308, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2017, 16, 2, s. 177–184.

Spartacus Lublinensis. Spartacus – History and Tradition. International Conference: Lublin (Poland) 5–6th June 2017, „Bollettino di studi latini” 2017, 47, 2, s. 801–807.

[red.] *Przemoc w świecie starożytnym. Źródła, struktury, interpretacje*, Lublin 2017 (współredakcja I. Łuć).

„Przemoc w świecie starożytnym: źródła, struktura, interpretacje”. *Próba rekapitulacji*, w: *Przemoc w świecie starożytnym. Źródła, struktury, interpretacje*, red. D. Słapek, I. Łuć, Lublin 2107, s. 15–36.

Zbrodnie na Historii? Alternatywnie wobec klasyki historii alternatywnej, w: *Historie alternatywne i kontrfaktyczne. Wizje, narracje, metodologia*, red. E. Solska, P. Witek, M. Woźniak, Lublin 2017, s. 55–66.

2018

[red.] *Spartacus – History and Tradition*, Lublin 2018.

Introduction. International Conference “Spartacus – History and Tradition”, Lublin (Poland) 5–6th June 2017, w: *Spartacus – History and Tradition*, red. D. Słapek, Lublin 2018, s. 9–14.

Metus Spartacius? A Gladiatorial Episode at the Beginning of the 2nd Civil War in Rome (January, 49 BC), w: *Spartacus – History and Tradition*, red. D. Słapek, Lublin 2018, s. 101–112.

Terra incognita? Sport antyczny w historiografii polskiej (początki), „Kultura Fizyczna” 2018, 17, 2, s. 11–56.

O intencjach, braku zrozumienia i urażonej dumie... czyli echo „Bibliografii historii lubelskiego sportu”, „Rocznik Lubelski” 2018, 44, s. 423–435.

[rec.] *Clara non sunt interpretanda? czyli o „Sporcie w szkole wyższej. Aspekty formalno-prawne”*, red. Jakub Kosowski, Lublin 2018, ss. 384, „Akademicki Przegląd Sportowy” 2018, 5 (351), s. 22–23.

[rec.] „Zdeterminowane” czyli o jubileuszowych dziejach AZS Uniwersytetu Śląskiego. *Rec. K. Miroszewski, K. Wilczok, Akademicki Związek Sportowy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (1968–2018)*, Katowice 2018, ss. 222, „Akademicki Przegląd Sportowy” 2018, 7 (353), s. 22–23.

Lubelscy olimpijczycy, Lublin 2018 (współautorzy M. Powąła-Niedźwiecki, P. Markiewicz).

2019

Jak to się robi w Poznaniu! R. Wryk, Poznaniacy na Igrzyskach Olimpijskich (1924–2018), Poznań 2018, ss. 367, „Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe” 2019, 2, 4, s. 189–194.

Olimpijczycy Lubelszczyzny, Lublin 2019 (współautorzy M. Powała-Niedźwiecki, P. Markiewicz).

Sport co „Gryfa” wart! Akademicki Związek Sportowy 2017–2019, Lublin 2019 (współautorzy M. Szumiło, H. Hanusz).

Warszawscy starożytnicy o sporcie antycznym – początki badań, w: *Sport warszawski w służbie Niepodległej. 140 lat sportu w Warszawie – 100 lat sportu w Polsce*, red. J. Chełmecki, S. Wilk, Warszawa 2019, s. 25–38.

Badacze i użytkownicy... czyli agonistyka antyczna w polskiej refleksji naukowej, w: *Olimpizm polski*, Kraków, red. J. Lipiec, Warszawa 2019, s. 181–208.

2020

Wstęp, w: M. Powała-Niedźwiecki, *45 lat rugby w Klubie Sportowym „Budowlani”* Lublin, Lublin 2020, s. 13–15.

Stanisław Dedio (1890–1945), poznański filolog klasyczny, wychowawca młodzieży i społecznik, „Studia Europaea Gnesnensia” 2020, 22, s. 46–66.

Wstęp, w: Andrzej Krychowski, *60 lat wędrówek po lubelskim sporcie*, Lublin 2020, s. 5 (t. 1 seria: *Moje lubelskie sportowe wspomnienia i... zapomnienia*).

2021

[rec.] Alexandra Eckert / Alexander Thein (Eds.), *Sulla. Politics and Reception*. Berlin/ Boston, De Gruyter 2019. IX, 207 S., „Historische Zeitschrift” 2021, 313, s. 172–173.

Tadeusz Łoposzko (1924–1994). *Uczony. Nauczyciel. Człowiek*, Lublin 2021 (współautor H. Kowalski).

Solidarism vs Marxism: “Legal Views of Slaves and Roman Proletarians” by Borys Łapicki Revisited, „Studia Iuridica Lublinensia” 2021, 30, 1, s. 265–288.

Wirtualne Muzeum AZS, „Zeszyty Historyczne AZS” 2021, 1 (10), s. 13–17.

Sport w Sparcie, Sparta w sporcie. Spartan mirage w nowożytnym ruchu sportowym, „Almanach Historyczny” 2021, 23, s. 39–58.

Słowo wprowadzenia, w: *Personae – Res – Actiones. Rozmowy o prawie rzymskim i historii prawa*, red. M. Jońca, Lublin 2021, s. 4–8.

The Olympic Games. A Story Against the Backdrop of the Games in 476 BC: Inspirations, Context and the Nature of the Work, w: *Antiquitas aeterna. Classical Studies dedicated to Leszek Mrozewicz on his 70th Birthday*, red. K. Balbuza et al., Wiesbaden 2021, s. 367–378.

2022

„Polacy nie gęsi...” *Refleksje nad książką Ryszarda Wryka, Polski ruch olimpijski w historiografii*, Wydawnictwo Nauka i Innowacje, Poznań 2021, ss. 244, „Sport i Turystyka. Środkowo-europejskie Czasopismo Naukowe” 2022, 5, 3, s. 178–188.

Słowo redaktora, w: Witold Zimny, *Sport, AZS i moje życie (które sobie chwale...)*, Lublin 2022, ss. 182, s. 4–5 (tom 1 serii: *Moje lubelskie sportowe wspomnienia i... zapomnienia*).

Boski impresario, w: „Polityka. Pomocnik Historyczny” (Cesarze Rzymu) 2022, 3, s. 106–109 (red. J. Zarembina).

Nieznaný tekst o greckej agonistycy profesora Edmunda Bulandy (1882–1951), w: *Історія Фізичної Культури І Спорту Народів Європи. Збірник тез доповідей V Міжнародного наукового конгресу істориків фізичної культури (27 вересня 2022 р.)*, red. А.В. Цьось, С.Я. Індика, Луцьк 2022, s. 46–48.

Kazimierz Michałowski (1901–1981) i akademicka kariera Edmunda Bulandy (1882–1951). *Rozterki i wizje polskiej archeologii klasycznej początków XX w.*, „Res Historica” 2022, 54, s. 451–480.

"Xenophon Praha" and "Plutarch Rotterdam". *The Myth of Ancient Sparta in Modern Sport*, w: *Studies on Spartan Reception* („Akanthina” 15), red. R. Kulesza, N. Sekunda, Gdańsk 2022, s. 41–83.

2023

Za nami 10 lat pielęgnowania dziejów lubelskiego sportu, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2023, 10, s. 70.

Słowo (przed podróżą)..., w: *Podróżnik historyczny*, red. M. Ausz, K. Jakimowicz, Lublin 2023, s. 7–9.

Droga do Routledge... (o książce M. Mazura, The Mentality of Pprises of the Polish Anti-Communist Underground 1944–1956, Routledge 2023), „Wiadomości Uniwersyteckie” 2023, 3, s. 70–71.

Leszek Maria Rouppert (16.03.1940–23.12.2010). *Lubelski kazus kalokagatii?*, „Rocznik Lubelski” 2023, 49, s. 151–164.

Powieść jako źródło do dziejów sportu. Kazus Wiktora Zawady „Szukam pana Kalandra” (Lublin 1971), „Wschodni Rocznik Humanistyczny” 2023, 20, 2, s. 213–236.

Szaliki pełne...symboliki, czyli sportowe atrybuty i metamorfoza „Metalista” Charków, w: *Przeszłość wszędzie. Podróżnik Historyczny*, t. 1, red. M. Ausz, K. Jakimowicz, Lublin 2023, s. 153–162.

Lubelskie Centrum Dokumentacji Historii Sportu – sposób na pielęgnowanie dziejów lokalnego sportu, w: *Історія фізичної культури і спорту народів Європи. Збірник тез доповідей VI міжнародного наукового конгресу істориків фізичної культури (19 вересня 2023 р.)*, Луцьк s. 40–41.

Rowerowa podróż do Lublina A.D. 1897, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2023, 11 (współautor D. Boruch).

Un texte inconnu sur l'agonistique grecque écrit par Edmund Bulanda (1882–1951), historien de l'art et archéologue classique de Lviv, „Palamedes” 2023, 15, 1, s. 99–118 [druk 2025].

2024

Zawsze Święte! Hieroi Olympiakoi Agōnes w olimpizmie P. de Coubertin'a, „Mówią Wieki” 2024, 7, (780), s. 6–10.

Kommodus – zmartwychwstający gladiator (Cass. Dio 73, 21, 3; *Historia Augusta, Commodus*, 16, 6–7), „Res Historica” 2024, 57, s. 77–99.

Lubelskie Centrum Dokumentacji Historii Sportu, czyli o sposobie pielęgnowania dziejów lokalnego sportu, „Annales UMCS. Sectio F” 2024, 79, s. 437–453.

Roman Military Tribunes... Nowa książka prof. Ireneusza Łucia, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2024, 11 (316), s. 99.

W zdrowym ciele, zdrowy (mądry!) duch! 80 lat sportu w UMCS, „Wiadomości Uniwersyteckie” 2024, 10 (315), s. 80–83.

2025

O misji Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie (po lekturze pamiętnika Stanisława Fertnera, 511 wiorst na rowerze. Moja pierwsza wycieczka po Królestwie Polskim, MSiT w Warszawie 2023, ss. 120), „Rocznik Warszawski. Nowa seria” 2025, 2, s. 177–186.

A Useful Alliance: Survival, Archaeotourism and Historical Re-enactment, „Global Journal of Tourism Leisure & Hospitality Management” 2025, 2 (5), s. 1–2.

Sport w teatrze! Nieznane źródło do dziejów międzywojennego Akademickiego Związku Sportowego (Gustawa Bolesława Baumfelda „Śluby sportowe”), „Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe” 2025, 8, 2, s. 11–37.

D. Słapek jest autorem ponad stu artykułów, różnych co do formy, poświęconych głównie dziejom olimpizmu polskiego oraz historii lubelskiego sportu, a publikowanych systematycznie na stronie internetowej Lubelskiego Centrum Dokumentacji Historii Sportu <https://historiasportu.umcs.lublin.pl/> w okresie od 2013 r. do chwili obecnej. Redaguje również serię wydawniczą pt. „Moje lubelskie sportowe wspomnienia i... zapomnienia”, w ramach której dotychczas ukazało się dwie monografie. Jest też autorem większości tekstów zamieszczonych we współtworzonym przez niego Wirtualnym Muzeum AZS (<http://muzeum.azs.pl/>).

REFERENCES (BIBLIOGRAFIA)

- Caelum in ore: rekonstrukcja antycznego smaku*, red. J. Majdanik, A. Janas, Lublin 2015.
- Custos fragilium. Ciało i jego potrzeby w starożytności*, red. P. Madejski, Lublin 2015.
- Historia starożytna – eksperyment i rekonstrukcja w rozwoju dyscypliny i promocji epoki. Księga jubileuszowa z okazji 10-lecia działalności Koła Naukowego Amatorów Antyku UMCS w Lublinie*, red. D. Słapek, Lublin 2011.
- Kowalski H., *Zakład Historii Starożytnej UMCS*, w: *Historia starożytna w Polsce. Informator*, red. R. Kulesza, M. Stępień, Warszawa 2009.
- Kowalski H., *Lublin ośrodkiem badań nad historią starożytną*, w: *Świat starożytny, jego polscy badacze i kult panującego*, red. L. Mrozewicz, K. Balbuza, Poznań 2011.
- Kowalski H., Słapek D., *Tadeusz Łoposzko 1929–1994. Uczony, Nauczyciel, Człowiek*, Lublin 2021.
- Lucius Cornelius Sulla – history nad tradition*, red. D. Słapek, I. Łuć, Lublin 2013.
- Marcus Antonius – history and tradition*, red. D. Słapek, I. Łuć, Lublin 2016.
- Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie rzymskim*, red. K. Amielińczyk, A. Dębiński, D. Słapek, Lublin 2010.
- Prawo karne i polityka w państwie rzymskim*, red. K. Amielińczyk, A. Dębiński, D. Słapek, Lublin 2015.
- Przemoc w świecie starożytnym: źródła, struktura, interpretacje*, red. D. Słapek, I. Łuć, Lublin 2017.
- Słapek D., *On Klaudiusz*, „Kamena, Dwutygodnik Społeczno-Kulturalny” 1985, 26.
- Słapek D., *Rzymian historie sekretne*, Lublin 1993.
- Słapek D., *Gladiatorzy i polityka. Igrzyska w okresie późnej republiki rzymskiej*, Wrocław 1995.
- Słapek D., „Detektoryści” w Wielkiej Brytanii – czyli sporów amatorów z profesjonalistami ciąg dalszy”, „Lubelskie Wiadomości Numizmatyczne” 1997, 6.
- Słapek D., *Oswald Balzer versus Theodor Mommsen – polityczne emocje z historią w tle. Nowa ocena sporu*, „Studia Europaea Gnesnensia” 2012, 5.
- Słapek D., *Rekonstrukcje, repliki, eksperyment – lubelska dydaktyka historii w latach 2002–2015*, w: *Historia starożytna na polskich uniwersytetach – wczoraj, dziś, jutro*, red. R. Kulesza, Warszawa 2016.
- Słapek D., *Sport i widowiska w świecie antycznym*, Kraków–Warszawa 2010.
- Słapek D., Powąła-Niedźwiecki M., Markiewicz P., *Lubelscy olimpijczycy*, Lublin 2018.
- Słapek D., Powąła-Niedźwiecki M., Markiewicz P., *Olimpijczycy Lubelszczyzny*, Lublin 2019.

Ślapek D., Szumiło M., *Sport co „Gryfa” wart! Akademicki Związek Sportowy 1908–2017*, Lublin 2019.

Ślapek D., Zielińska E., *Bibliografia historii lubelskiego sportu*, Lublin 2013.

Spartacus – History and Tradition, red. D. Ślapek, Lublin 2018.

Wójciuk M., *Koło Naukowe Historyków Studentów UMCS (1953–2001): Działalność studenckiej organizacji naukowej na tle przemian społecznych i ustrojowych w Polsce*, „Radzyński Rocznik Humanistyczny” 2007, 5.

Henryk Kowalski

(Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Poland)

<https://orcid.org/0000-0003-2937-4164>

e-mail: [hkwalski2@wp.pl](mailto:hkowalski2@wp.pl)

PUBLICATION INFO						
			 UNIWERSYTET MARIA CURIE-SKŁODOWSKIEJ	e-ISSN: 2449-8467 ISSN: 2082-6060		
THE AUTHOR'S ADDRESS: Henryk Kowalski, the Institute of History of the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, 4A Maria Curie-Skłodowska Square, Lublin 20-031, Poland						
SOURCE OF FUNDING: Financed from the author's own funds						
SUBMITTED: 2025.09.15		ACCEPTED: 2025.10.04		PUBLISHED ONLINE: 2025.10.31		
WEBSITE OF THE JOURNAL: https://journals.umcs.pl/rh				EDITORIAL COMMITTEE e-mail: reshistorica@umcs.pl		
 DIRECTORY OF OPEN ACCESS JOURNALS						